

# 23. lekce

## Gramatika

### PARTICIPIUM FUTURA AKTIVA

Participium futura aktiva se tvoří připojením **-ūrus, -ūra, -ūrum** ke tvaru, který vznikne po odtržení **-us, -a, -um** od participia perfekta pasiva. Participium futura aktiva se tvoří od **nedeponentních i deponentních** sloves.

slovesná řada	supinum	supinový kmen	participium futura aktiva
laudō, āre, āvī, ātum	laudātum	laudāt-	laudāt-ūrus, laudāt-ūra, laudāt-ūrum
moneō, ēre, uī, monitum	monitum	monit-	monit-ūrus, monit-ūra, monit-ūrum
scrībō, ere, scrīpsī, scrīptum	scrīptum	scrīpt-	scrīpt-ūrus, scrīpt-ūra, scrīpt-ūrum
pellō, ere, pepulī, pulsum agō, ere, ēgī, āctum	pulsum āctum	puls- āct-	puls-ūrus, puls-ūra, puls-ūrum āct-ūrus, āct-ūra, āct-ūrum

Některá slovesa **mají participium futura**, třebaže od nich **není doloženo participium perfekta pasiva**. Participium futura aktiva je proto uvedeno ve slovníku, např.:

*cadō, ere, cecidī, – , cāsūrus* „padat“

*sum, esse, fuī, – , futūrus* „být“

*parcō, ere, pepercī, – , parsūrus* „šetřit (někoho)“

Participium futura aktiva je ve slovníku uvedeno také v případě, že se tvoří **nepravidelně**.

*pariō, ere, peperī, partum, paritūrus* „rodit, získat“

*morior, morī, mortuus sum, moritūrus* „zemřít“

Participium futura aktiva se skloňuje jako **adjektivum 1. a 2. deklinace**.

### VÝZNAM A PŘEKLAD PARTICIPIA FUTURA AKTIVA

Participium futura aktiva vyjadřuje **záměr, rozhodnutí** nebo **vůli uskutečnit nějaký děj**. Může vyjadřovat také děj, který **brzy nastane** nebo který **směřuje ke svému uskutečnění**. V překladu do češtiny se často objevují výrazy vyjadřující vůli, např. „**hodlat**“ nebo „**chtít**“, někdy se také může přeložit prostým budoucím časem. Překládá se zejména:

pomocí **vztažné věty**: „(ten), který hodlá/chce chválit“

pomocí **adjektiva slovesného**: „hodlající/chtějící chválit“

Participia **deponentních sloves** mají **aktivní význam** (srov. participium prézentu aktiva deponentních sloves).

*hortātūrus, a, um* „(ten), který hodlá povzbuzovat“

(*hortor, ārī, ātus sum* „povzbuzovat“)

*cōnfessūrus, a, um* „(ten), který se hodlá přiznat“

(*cōnfiteor, ērī, cōnfessus sum* „přiznat se“)

*locūtūrus, a, um* „(ten), který hodlá mluvit“

(*loquor, loquī, locūtus sum* „mluvit“)

*passūrus, a, um* „(ten), který hodlá trpět“

(*patior, patī, passus sum* „trpět“)

*largītūrus, a, um* „(ten), který hodlá rozdávat“

(*largior, īrī, largītus sum* „rozdávat“)

V **adjektivizované podobě** se v klasické latině objevuje zejména participium **futūrus, a, um** „budoucí, příští, nastávající“.

## UŽITÍ PARTICIPIA FUTURA AKTIVA

Participium futura aktiva se používá jako **participium spojité**, v **ablativu absolutním** se **nevyskytuje**. Jako participium spojité může vedle záměru, vůle apod. vyjadřovat také **účel**. V tomto významu se však objevuje častěji až od Livia dále, tedy spíše v poklasické latině.

*Lēgātī pācem petitūrī missī sunt.* Byli posláni legáti, aby žádali o mír / hodlající žádat o mír.

Participium futura aktiva je také součástí infinitivu futura aktiva (viz 24. lekce).

## OPISNÉ ČASOVÁNÍ ČINNÉ

Tzv. opisné časování činné vzniká spojením **participia futura aktiva** a slovesa *esse* v **různých časech a způsobech**. V překladu do češtiny se často objevuje slovo vyjadřující záměr nebo vůli, např. „**chtít**“ nebo „**hodlat**“.

<i>laudātūrus sum</i>	<b>chci / hodlám</b> chválit
<i>laudātūrus eram</i>	<b>chtěl jsem / hodlal jsem</b> chválit
<i>laudātūrus erō</i>	<b>budu chtít / budu hodlat</b> chválit
<i>laudātūrus sim</i>	<b>ať chci / ať hodlám</b> chválit
<i>laudātūrus essem</i>	<b>chtěl bych / hodlal bych</b> chválit
<i>laudātūrus fuī</i>	<b>chtěl jsem / hodlal jsem</b> chválit
<i>laudātūrus fueram</i>	<b>dříve jsem chtěl / dříve jsem hodlal</b> chválit
<i>laudātūrus fuerō</i>	<b>až budu chtít / až budu hodlat</b> chválit

Participium futura aktiva se **shoduje** v rodě, čísle a pádě **s podmětem**, např.:

<i>scrīptūrī sumus</i>	hodláme psát
<i>(puellae) ventūrae erant</i>	(dívky) hodlaly přijít
<i>(māter) locūtūra esset</i>	(matka) hodlala by promluvit

Opisné časování činné se používá také pro vyjádření **následnosti** v **indikativní i konjunktivní souslednosti časové**, neboli pro děje, které nastanou po ději věty hlavní. Následnost lze vyjádřit ve vztahu k minulému, přítomnému i budoucímu ději.

### Indikativní souslednost časová

V následující tabulce je uvedena indikativní souslednost časová **v plném rozsahu**, tj. pro vyjádření **současnosti, předčasnosti i následnosti**.

věta hlavní	věta vedlejší		
	současnost	předčasnost	následnost
indikativ <b>prézentu</b>	indikativ <b>prézentu</b>	indikativ <i>perfekta</i>	tvary na <i>-ūrus sum</i>
indikativ <b>perfekta, imperfekta</b>	indikativ <b>imperfekta</b>	indikativ <b>plusquamperfekta</b>	tvary na <i>-ūrus eram/fuī</i>
indikativ <b>futura I</b>	indikativ <b>futura I</b>	indikativ <b>futura II</b>	tvary na <i>-ūrus erō</i>

*Sermōnem, quem dictūrus sum, scrībō.*

*Sermōnem, quem dictūrus eram, scrībēbam.*

*Sermōnem, quem dictūrus erō, scrībam.*

Píšu řeč, kterou chci pronést.

Psal jsem řeč, kterou jsem chtěl pronést.

Budu psát řeč, kterou budu chtít pronést.

## SUPINUM I

Supinum I je ve slovesné řadě uvedeno za tvarem perfekta a je **zakončeno na -um**. Supinum I má pouze jeden tvar a **nelze ho skloňovat**. Používá se po **slovesech pohybu** k vyjádření **účelu** nebo **cíle pohybu**.

Ke slovesům pohybu v užším slova smyslu se řadí ještě např. slovesa s významem „poslat“. Do češtiny se supinum překládá **infinitivem** nebo vedlejší **větou účelovou**.

*Venimus tē salūtātum.* Přicházíme tě pozdravit. Přicházíme, abychom tě pozdravili.  
*Lēgātī vērunt pācem petītum.* Legáti přišli žádat o mír. Legáti přišli, aby žádali o mír.  
*Lēgātī missī sunt pācem petītum.* Legáti byli posláni žádat o mír. Legáti byli posláni, aby žádali o mír.

Je doloženo i supinum I od **deponentních** sloves se stejným významem jako supinum od sloves nedeponentních, např.:

*Gallī ad Caesarem dē iniūriīs questum vērunt.* Galové si přišli k Caesarovi stěžovat na bezpráví.

## ROZŠÍŘENÍ GRAMATIKY: SUPINUM II

Supinum II je tvořeno od supinového kmene a je **zakončeno na -ū**. Rovněž supinum II má **pouze jeden tvar**. Je doloženo **jen od některých sloves**. Do češtiny se supinum II překládá buď **infinitivem**, nebo **předložkovou vazbou** složenou z předložky a podstatného jména slovesného, např.:

supinum II	odvozeno od slovesa
<b>factū</b> k udělání	<i>faciō, ere, fēcī, factum</i> „dělat“
<b>audītū</b> k uslyšení	<i>audiō, īre, īvī, ītum</i> „slyšet“
<b>vīsū</b> ke spatření	<i>videō, ēre, vīdī, vīsum</i> „vidět“
<b>intellēctū</b> k pochopení	<i>intelligō, ere, intellēxī, intellēctum</i> „pochopit“
<b>dictū</b> k vyslovení	<i>dīcō, ere, dīxī, dictum</i> „říkat“
<b>tactū</b> na dotek	<i>tangō, ere, tetigī, tactum</i> „dotknout se“
<b>cōgnitū</b> k poznání, na poznání	<i>cōgnōscō, ere, cōgnōvī, cōgnitum</i> „poznat“

Používá se zejména po adjektivech typu

<i>facilis, e</i> „snadný“	<i>difficilis, e</i> „nesnadný“
<i>ūtilis, e</i> „užitečný“	<i>memorābilis, e</i> „paměťihodný“
<i>crēdibilis, e</i> „uvěřitelný“	<i>incrēdibilis, e</i> „neuvěřitelný“
<i>dignus, a, um</i> „hodn, zasluhující“	<i>indignus, a, um</i> „nehodn, nezasluhující“
<i>foedus, a, um</i> „škaradý“	<i>terribilis, e</i> „strašný, hrozny“

*Hoc facile dictū est, sed difficile factū.* To je snadné říct, ale těžké udělat.

## TIPY: JAK LZE VYJÁDŘIT ÚČEL

Účel lze v latině vyjádřit různým způsobem. Z dosud probrané gramatiky se jedná o následující možnosti:

- **věta účelová s ut/nē**
- **věta vztažná s účelovým odstínem**, která má stejné konjunktivy jako věta účelová
- **supinum po slovesech pohybu**
- **spojité participium futura aktiva** (užívá se spíše v poklasické latině)

<i>Dux mīsit lēgātōs, ut pācem peterent.</i>	Vojevůdce poslal legáty, aby žádali o mír.
<i>Dux mīsit lēgātōs, quī pācem peterent.</i>	
<i>Dux mīsit lēgātōs pācem petītum.</i>	
<i>Dux mīsit lēgātōs pācem petītūrōs.</i>	

## GENITIV PODMĚTOVÝ A PŘEDMĚTOVÝ

Genitiv následující po **dějových substantivech** (např. *victōria, ae, f.* „vítězství“, *amor, ōris, m.* „láska“, *iniūria, ae, f.* „křivda“) může vyjadřovat:

- **činitele děje:** *amor patris* „láska otce, otcova láska“, tj. otec miluje
- **osobu nebo věc, která je dějem zasahována:** *amor patris* „láska k otci“, tj. otec je milován

Genitiv vyjadřující činitele se nazývá **genitiv podmětový**, genitiv vyjadřující dějem zasaženou osobu nebo věc se označuje jako **genitiv předmětový**.

V některých případech může mít genitiv **oba významy** (*amor patris*), volba jednoho z nich se zakládá na **kontextu**. Stejně je tomu i ve spojení

*iniūria Rōmānōrum*                      křivda Římanů (gen. podm.), křivda na Římanech (gen. předm.).

Je-li třeba význam jednoznačně vyjádřit, používají se místo genitivu předmětového předložkové vazby, např. *ergā* „k, vůči“, *in* „k, vůči, proti“ s akuzativem:

*amor ergā patrem*                      láska k otci

## Slovní zásoba

**addō**, *ere, addidī, additum*

**adulēscētia**, *ae, f.*

**aedilis**, *is, m.*

**animadvertō**, *ere, vertī, versum*

▪ **in** +ak.

**arripiō**, *ere, ripuī, reptum*

**cēnsor**, *ōris, m.*

**cōnficiō**, *ere, fēcī, fectum*

**cōnscrībō**, *ere, scrīpsī, scrīptum*

▪ **patrēs cōnscrīptī**

**contineō**, *ēre, tinuī, –*

**dēportō**, *āre, āvī, ātum*

**ēdictum**, *ī, n.*

**effugiō**, *ere, fūgī, – +ak.; ē +abl.*

**extrēmus**, *a, um*

**incertus**, *a, um*

**incrēdibilis**, *e*

**indicō**, *āre, āvī, ātum*

**īnstituō**, *ere, uī, ūtum*

**maleficiō**, *ere, fēcī, factum +dat.*

**modo**

▪ **nōn modo...**, **sed etiam**

**mūnicipium**, *īī, n.*

**nuptiae**, *ārum, f.*

**persequor**, *ī, secūtus sum*

**praetor**, *ōris, m.*

**probābilis**, *e*

**prōgressus**, *ūs, m.*

**quaestor**, *ōris, m.*

**recuperō**, *āre, āvī, ātum*

**reprimō**, *ere, pressī, pressum*

**rēs gestae**, *rērum gestārum, f.*

**singulāris**, *e*

**speculor**, *ārī, ātus sum*

**stipendium**, *īī, n.*

▪ **stipendium merēre**

**superior**, *ius*

**suspiciō**, *ere, spexī, spectum*

**tabellārius**, *īī, m.*

**triumphus**, *ī, m.*

**ut** + indikativ

**versor**, *ārī, ātus sum*

přidat, připojit

mládí

edil

dávat pozor, všímat si

▪ **trestat** (někoho), zakročit proti někomu

uchvátit, zajmout, s horlivostí se do něčeho pustit,

osvojit si, pochopit

cenzor

dokončit, strávit (čas), unavit, vyčerpat

konat vojenský odvod, ustanovit, sepsat,

zapsat do seznamu občanů, senátorů

▪ **otcové** a přisedící (oslovení senátorů)

držet pohromadě, obsahovat

odnést, odvézt, dopravit, donést, dovézt

vyhláška, nařízení, edikt

uprchnout, utéct (něčemu); (z něčeho)

nejvzdálenější, poslední, krajní

nejistý, neurčitý

neuvěřitelný

oznámit, udat (někoho), prozradit

ustanovit, začít

škodit (někomu)

jen, pouze

▪ **nejen...**, **ale i**

město (zvl. italské, s občanským právem)

svatba

pronásledovat, snažit se o něco, popsat, vyličít

praetor

pravděpodobný, hodnověrný, hodný chvály

postupování, postup, pokrok

kvestor

znovu získat, dostat nazpět

potlačit, zastavit

činy, dějiny, historie,

jednotlivý, obzvláštní, vynikající

pátrat, zkoumat, vyzvídat, dělat výzvědnou činnost

plat, mzda, žold, vojenská služba

konat vojenskou službu

hořejší, horní, dřívější

dívat se nahoru, podezírat, mít v podezření

listonoš, posel

triumf

jako

pobývat, žít, být (někde)

# Cvičení

## 1. Uveďte:

### od jakých sloves jsou utvořena následující supina

surrēctum, dēscēsum, minūtum, prohibitum, ēvāsūm, ēiectum, obsecrātum, inventum, dīvīsum, tāctum, cautum, oppugnātum, tractum

### jaká supina mají následující slovesa

dēfendō, ere; currō, ere; pārēō, ēre; tollō, ere; solvō, ere; adiuvō, āre; noceō, ēre; respondeō, ēre; pellō, ere; adsum, adesse; dēbeō, ēre; vīvō, ere; vincō, ere; vincio, ire

## 2. Vytvořte participium futura aktiva

dux ( <i>imperāre</i> )	cīvis ( <i>neglegō</i> )
uxor ( <i>legere</i> )	magistrātus ( <i>tribuere</i> )
puella ( <i>audīre</i> )	exercitus ( <i>vincere</i> )
animal ( <i>fugere</i> )	iūdex ( <i>absolvere</i> )
homō ( <i>morī</i> )	mulier ( <i>regredī</i> )
senex ( <i>dolēre</i> )	rēs ( <i>esse</i> )

## 3. Převeďte ze singuláru do plurálu nebo naopak

magister doctūrus, cīvēs ēlectūrī, exercitū dēlētūrō, mulierem ūsūram, praetōrum iūdīcātūrōrum, tyrannī repressūrī, senātū āctūrō, hominibus passūrīs, cōsulis affutūrī, cōsulēs affutūrī, cōsulēs affutūrōs

## 4. Doplňte participia v příslušném pádě, rodě a čísle

participium prēzentu aktiva	participium perfekta pasiva	participium futura aktiva
	scrīptus	
videntī		
	captārum	
mittente		
	aggressī	
		intellēctūrae
vīventia		
	locūtīs	
	positum	
absēns		
		prōfutūra

## 5. Vyberte vhodné participium či vhodná participia a spojte s výrazem v prvním sloupci

vir metū, vir somnum,  
prōvincia ā Rōmānīs

capiēns, capiente, captus, capta, captum, captīs,  
captūrus, captūra, captūrum, captūrō

barbarī prōvinciam, prōvincia ā Rōmānīs,  
legiō prōvinciam

captī, captam, capta, captūrī, agressa, aggressī,  
aggressūrī, aggressūra, aggređiēns, aggređientem,  
aggređientēs

cīvēs in urbe, cīvēs urbem

relinquentēs, relinquente, relinquentem, relictī, relictā,  
relictam, relictūram, relictūrī

virī alium vī, virī vī, aliōs ab hominibus vī cōgentēs, cōgentem, cōgente, coāctūrī, coāctūrōs, coāctōs, coāctī, coāctā

## 6. Doplňte vhodné participium. Je-li více možností, uveďte je a vysvětlete rozdíly.

1. Urbem (*capere*) \_\_\_\_\_ vastāvit.
2. Illī, timōre magnō (*perterrere*) \_\_\_\_\_, fūgērunt.
3. Iī hominēs ad mē vērērunt (*orāre*) \_\_\_\_\_, ut sibi ignōscerem.
4. Posterō diē ex urbe (*egredi*) \_\_\_\_\_ sumus.
5. Gracchō<sup>1</sup> (*dīcere*) \_\_\_\_\_ silentium fuit.
6. Mātrēs ā liberīs aegrōtīs (*discedere*) \_\_\_\_\_ nōn sunt.
7. Deus (*inclūdere*) \_\_\_\_\_ corpore hūmānō iam, nōn Cassandra loquitur. (Cic. *div.* 1, 67)
8. Illum (*hortārī*) \_\_\_\_\_ sum, ut ea omnia sine timōre indicāret. (podle Cic. *Catil.* 3, 8)
9. Cōsul in prōvinciam (*proficīscī*) \_\_\_\_\_ deīs sacrificāvit.
10. Ex summō monte silva (*incendere*) \_\_\_\_\_ vidērī potuit.
11. Fūrēs (*convincere*) \_\_\_\_\_ poenā afficiētur.
12. Cīvēs virōs, quī reī pūblicae oberant, in exilium (*ēicere*) \_\_\_\_\_ erant.
13. Ovidius, ut ipse dīcit, propter carmen et errōrem in exilium (*ēicere*) \_\_\_\_\_ est.

## 7. Nahraďte supinum větou účelovou

1. Lēgātī vērērunt victōriam nuntiātum.
2. Venient ad tē auxilium petītum.
3. Hostēs oppugnātum nōs veniunt.
4. Is speculātum hūc mīsīt mē. (podle Plaut. *Aul.* 605)
5. Illī Rōmam dē iniūriīs Verris questum missī sunt.
6. Eōs tē salūtātum mittam.

## 8. Vyberte správný výraz nebo správné výrazy

1. Hasdrubal usque ad ultimum ēventum pugnae (*morātus, morātūrus*) cum paucīs effūgit. (podle Liv. 23, 29, 15)
2. Fēminae Gallōrum ad ducem Rōmānum vērērunt (*fleitēs, flētī*) et veniam (*petentēs, petiītī*).
3. (*recuperante, recuperātūrō, recuperātō*) ab hostibus Tusculō exercitus Rōmam est reductus. (Liv. 6, 33, 12)
4. Nihil ūtile (*factum, factūrum, factūrus, factus*) est.
5. Hīs rēbus (*cōnfectīs, cōnficiētibus, cōnfectūrīs, cōnfectūrī*) in Haeduōs<sup>2</sup> proficīscitur. (Caes. *Gall.* 7, 90, 1)
6. Incrēdibile est quod (*dīcēns, dīctus, dictūrus*) sum, sed tamen vērūm. (Sen. *nat.* 4a praef. 4)
7. Sī rēs bene explicantur, saepe difficilēs (*intelligere, intelligētū, intelligētum*) nōn sunt.
8. Cōsul ex urbe (*proficīscēns, profectūrus, profectus*) lēgātōs in prōvinciam mīsīt.
9. Hōs omnēs deōs pūblicōs prīvātōsque, Quīritēs, (*dēsertūrī, dēsertī*) estis? (Liv. 5, 52, 3)
10. Eā clāde subāctī Veientēs pācem (*petītōs, petentēs, petītūrōs, petītum, petītam*) orātōrēs Rōmam mittunt. (Liv. 1, 15, 5)

## 9. Vyjádřete, co kdo hodlá dělat. Vyberte slovesa z nabídky a doplňte je do vět.

*agere, dare, dēfendere, scrībere, ūtī, vēndere*

1. Cīvēs urbem suam \_\_\_\_\_ erant.
2. Illa bona, quae sociīs ēripuit, cīvibus magnō pretiō \_\_\_\_\_ erat.
3. Iniūriās potentium nōn \_\_\_\_\_ erimus.
4. Litterās longissimās tibi \_\_\_\_\_ eram.

<sup>1</sup> *Gracchus, ī, m.*

<sup>2</sup> *Haeduī, ōrum, m.* „Haeduové, území Haeduů“

5. Nūllam rem ei \_\_\_\_\_ sum.
6. Quid? Vōs, equitēs Rōmānī, quid estis \_\_\_\_\_? (podle Cic. *Rab. Post.* 14)
7. Sex legiōnibus Rōmānīs eō annō rēs pūblica \_\_\_\_\_ erat. (Liv. 31, 8, 11)

## 10. Přeložte do češtiny

1. Ego eōdem diē post merīdiem Vatīnium eram dēfensūrus. (Cic. *Q. fr.* 2, 16, 3)
2. Dīmīdium agrī Latīnīs, dīmīdium plēbī dīvīsūrus cōsul Cassius erat. (podle Liv. 2, 41, 1)
3. Ego tabellāriōs posterō diē ad vōs eram missūrus. (podle Cic. *Att.* 6, 9, 4)
4. Haeduī cum sē suaque ab iīs dēfendere nōn possent, lēgātōs ad Caesarem mittunt rogātum auxilium. (podle Caes. *Gall.* 1, 11, 2)
5. Eō diē apud Pomponium in eius nuptiīs eram cēnātūrus. (Cic. *Q. fr.* 2, 3, 7)
6. Eō diē senātus erat futūrus. (Cic. *fam.* 1, 2, 4)
7. Trīstēs erant amīcī tālem amīssūrī virum. (Sen. *dial.* 9, 14, 8, 1)
8. Nihil dīgnum dictū ab hīs cōsulibus āctum est. (podle Liv. 4, 30, 4)
9. Nōn enim vīvunt, sed vīctūrī sunt. (Sen. *epist.* 45, 13)
10. Cum hīs versāre, quī tē meliōrem factūrī sunt. (Sen. *epist.* 7, 8)
11. Lēgātōs ad Hannibalem ōrātum mīsērunt, ut Capuam exercitum admovēret.<sup>3</sup> (podle Liv. 24, 12, 2)
12. Omnia, quae ventūra sunt, in incertō iacent: prōtinus<sup>4</sup> vīve. (Sen. *dial.* 10, 9, 1)
13. Dī istī Seguliō malefaciant, hominī nēquissimō<sup>5</sup> omnium quī sunt, quī fuērunt, quī futūrī sunt! (Cic. *fam.* 11, 21, 1)
14. Deiotarus, cuius auxiliīs magnīs ūsus sum, ad mē, ut scrīpsit, ventūrus erat. (podle Cic. *Att.* 5, 20, 9)

## 11. Participium perfekta nebo supinum I?

1. Illī **oppugnātum** ventūrī erant? (podle Cic. *Tull.* 50)
2. Mīlitēs oppidum **captum** incendērunt.
3. Populus lēgātōs mīsīt ad vōs, patrēs cōnscrīptī, auxilium **petītum**. (podle Liv. 7, 30, 1)
4. Auxilium contrā barbarōs ā Rōmānīs **petītum** est.
5. In ea castra lēgātī ab Rōmā vērērunt **questum** iniūriās et ex foedere rēs **repetītum**. (Liv. 3, 25, 6)
6. Ducem hostium **captum** Rōmam dūxērunt.
7. Nōnnūllī in prōvinciam aliēna bona **ēreptum** vērērunt.
8. Puerum ē perīculō **ēreptum** parentibus trādīdērunt.

## 12. Supinum I nebo supinum II?

1. Prīncipēs Haeduōrum ad Caesarem pācem (*petere*) \_\_\_\_\_ vērērunt.
2. Lēgātōs in ōrāculum Apollinis (*cōnsulere*) \_\_\_\_\_ mīsērunt.
3. Multās rēs facilēs (*dīcere*) \_\_\_\_\_, sed difficilēs (*facere*) \_\_\_\_\_ esse scīmus.
4. Scrīptōrēs saepe dē rēbus incrēdībilibus (*audīre*) \_\_\_\_\_ narrābant.
5. Tē (*vidēre*) \_\_\_\_\_ discessimus.
6. Quod nōbīs expōnit, difficile (*intellegere*) \_\_\_\_\_ est.
7. Rem<sup>6</sup> nōn modo (*vidēre*) \_\_\_\_\_ foedam, sed etiam (*audīre*) \_\_\_\_\_! (Cic. *Phil.* 2, 63)
8. Multī hominēs ex omnibus regiōnibus illum virum clārum (*vidēre*) \_\_\_\_\_ et (*audīre*) \_\_\_\_\_ vērērunt.

## 13. Přeložte do latiny

1. Přišli si ke mně stěžovat na vaše činy a slova.
2. Budu mluvit o tom, co je těžké k vyslovení.

<sup>3</sup> *admoveō, ēre, mōvī, mōtum* „přiblížit (něco k něčemu), přivést“

<sup>4</sup> *prōtinus* „hned“

<sup>5</sup> *nēquam* (nesklonné), kompar. *nēquior*, superl. *nēquissimus* „špatný, ničemný“

<sup>6</sup> Zvolání ve formě akuzativu (tzv. akuzativ zvolací).



3. Poslali k Římanům posly s prosbou, aby ušetřili je a jejich město.
4. Cicero hodlal bránit obyvatele Sicílie, kteří utrpěli (tj. přijali) mnoho křivd od Verra.
5. Podplacení soudci hodlali osvobodit člověka, který spáchal mnoho těžkých zločinů.
6. Ti, kteří chtěli podrobit všechny národy, byli často poraženi a zabiti.
7. To, co si o tom myslím, nehodlám zamlčovat.
8. Hodláš popírat, že znáš onoho člověka?
9. Co hodlají udělat po té, co ztratili naději (přel. abl. absol. „po té, co byla ztracena naděje“)?

#### 14. Přečtěte text a splňte požadované úkoly

##### **Pokuste se odhadnout, jaký římský politik a spisovatel je v textu popsán (upraveno)<sup>7</sup>**

*Ille vir, ortus* municipio Tusculo, adulescentulus primum versatus est in Sabinis, quod ibi heredium a patre relictum habebat. Inde hortatu L. Valerii Flacci Romam demigravit in foroque esse **coepit**. Primum stipendium meruit annorum decem septemque. Quaestor obtigit P. Africano consuli, aedilis plebis factus est cum C. Helvio. Praetor provinciam obtinuit Sardiniam, ex **qua** quaestor superiore tempore ex Africa **decedens** Q. Ennium poetam deduxerat.

Consulatum gessit cum L. Valerio Flacco, sorte provinciam **nactus** Hispaniam citeriorem, exque ea triumphum deportavit. Ille censor cum **eodem** Flacco factus, **severe** praefuit ei potestati. Nam et in complures nobiles animadvertit et multas res novas in edictum addidit, ut luxuria reprimeretur, quae iam tum incipiebat pullulare. Circiter annos octoginta, usque ad extremam aetatem ab adulescentia, rei publicae causa suscipere inimicitias non destitit.

In omnibus rebus singulari fuit industria: nam et agricola sollers et peritus iuris consultus et magnus imperator et probabilis orator et cupidissimus litterarum fuit. Quarum studium etsi **senior** arripuerat, tamen magnum progressum fecit. Itaque non facile reperiri potest res ei incognita neque de Graecis neque de Italicis rebus. Ab adulescentia confecit orationes. Senex historias scribere instituit. Earum sunt libri septem. Primus continet res gestas regum populi Romani, secundus et tertius origines civitatum Italicarum, ob quam rem omnes libri Origines appellantur. In quarto autem bellum Poenicum est primum, in quinto secundum. Reliquaque bella **pari** modo persecutus est usque ad praeturam Servii Galbae, qui diripuit Lusitanos.

##### **Odpovězte**

Najděte tvary indikativu plusquamperfekta.

Doplňte zkratky jmen ve správném tvaru.

Uveďte klasickou podobu číslovky ve spojení *annorum decem septemque*.

Určete následující tvary: *senior, qua, severe, eodem, decedens, ortus, nactus, coepit, pari*.

Je *cum* ve větě *Censor cum eodem Flacco factus...* spojkou nebo předložkou?

##### **Vyberte správné sloveso**

Dux urbem (*coepit, cepit*) et populatus est.

Post incendium urbem restituere (*coepit, cepit*).

Ipsae totum negotium (*suscipit, suspicit*).

Princeps eos, qui rebus novis student, (*suscipit, suspicit*).

##### **Odpovězte na otázky**

Které úřady popisovaný muž zastával?

V jakých oborech lidské činnosti vynikal?

Z jakého města pocházel?

Psal o punských válkách?

Podle čeho získala jeho kniha jméno?

<sup>7</sup> Cornelius Nepos. *De viris illustribus*.

## Slovní zásoba

<b>adulēscētulus</b> , <i>a, um</i>	velmi mladý
▪ <b>adulēscētulus</b> , <i>ī, m.</i>	▪ mladíček, velmi mladý člověk
<b>cōsultus</b> , <i>a, um</i>	uvážený, znalý, zkušený
▪ <b>iūris cōsultus</b>	▪ právní znalec
<b>dēdūcō</b> , <i>ere, dūxī, ductum</i>	odvést, přivést
<b>dēmigrō</b> , <i>āre, āvī, ātum</i>	odejít, odstěhovat se
<b>dīripīō</b> , <i>ere, ripuī, reptum</i>	roztrhat, zde: potřít, vyplnit
<b>etsī</b>	ačkoliv, třebaže
<b>forum</b> , <i>ī, n.</i>	náměstí, veřejný život, soud, veřejná činnost
<b>hērēdium</b> , <i>īī, n.</i>	zděděný statek, zemědělská usedlost
<b>hortātus</b> , <i>ūs, m.</i>	povzbuzování, pobídka
<b>Italicus</b> , <i>a, um</i>	italský
<b>nancīscor</b> , <i>nancīscī, nactus / nactus sum</i>	dosáhnout, (náhodou) dostat, najít
<b>ob quam rem</b>	proto
<b>obtingō</b> , <i>ere, tīgī, –</i>	dostat se, připadnout (někomu něco)
<b>potestās</b> , <i>ātis, f.</i>	moc, vláda, zde: úřad
<b>praetūra</b> , <i>ae, f.</i>	praetura, úřad praetora
<b>probābilis</b> , <i>e</i>	řádný, hodný chvály, pravděpodobný
<b>pullulō</b> , <i>āre, āvī, ātum</i>	rozrůstat se, bujet, vzrůstat se
<b>rēs</b> , <i>rērum, f.</i>	zde: historie
<b>Sabīnī</b> , <i>ōrum, m.</i>	zde: území Sabinů, Sabinsko
<b>sollers</b> , <i>tis</i>	důmyslný, obratný

## Živá slova

Ave Caesar, morituri te salutant.

Supremum vale.

Peior est bello timor ipse belli.

Pons asinorum.

Lector benevolus.

Vade retro.

Fallaces sunt rerum species.

Re vera.

Filo pendere.

<b>asinus</b> , <i>ī, m.</i>	osel	
<b>(h)avē</b>	bud' zdrav!	
<b>benevolus</b> , <i>a, um</i>	laskavý, oddaný	benevolentní
<b>fallāx</b> , <i>ācis</i>	klamavý	
<b>filum</b> , <i>ī, n.</i>	nít, nitka	
<b>lector</b> , <i>ōris, m.</i>	čtenář	
<b>pendeō</b> , <i>ēre, pependī, –</i>	viset	
<b>retrō</b>	zpět, dozadu	retro
<b>suprēmus</b> , <i>a, um</i>	poslední	
<b>valē</b>	bud' zdrav, sbohem	vale